

ADASO
ADANA SANAYİ ODASI

İSRAİL ÜLKE BİLGİ NOTU

22 HAZİRAN 2020

ADASO İhracat Destek Ofisi – Emine Özal

Ülke Profili

Resmi Adı	•İsrail Devleti
Yönetim Biçimi	•Demokrasi / Parlamenter Cumhuriyet
Devlet Başkanı	•Reuven Rivlin
Başkent	•Tel Aviv
Nüfus	•9.131.220 (İsrail İstatistik Ofisi, 2019)
Yüz Ölçümü (km²)	•20.325
Resmi Dili	•İbranice
Başlıca Şehirleri	•Tel Aviv (Başkent), Kudüs, Betüllahim, Eilat
Dini Yapı	•Yahudi
Para Birimi	•Yeni İsrail Şekli (ILS)
GSYİH (Milyon \$)	•373.751 (IMF)
Kişi Başına Düşen GSYİH (\$)	•42.115 (IMF)
Büyüme Oranı (%)	•3,5% (IMF)

Coğrafi Konum

İsrail, Asya ile Afrika kıtalarının birleştiği bir noktada bulunmakta olup; batısında Akdeniz, kuzeyinde Lübnan ve Suriye, doğusunda Ürdün, güneyinde Mısır ve Kızıl Deniz ile çevrilidir. İsrail'in en yüksek noktası Golan Tepeleri'ndeki Hermon Dağı (2.656 m) ile Negev'deki Rosh Ramon Dağı (1.035 m); en alçak noktası ise deniz seviyesinin 400 metre altında bulunan Ölü Deniz'dir. Ülkede 5 farklı coğrafi bölge bulunmaktadır:

- Akdeniz kıyısını takip eden yaklaşık 40 km genişliğinde, kumluk bir sahil ve hinterlandında yer alan ve tarım arazisinden oluşan sahil şeridi (ülke nüfusunun yaklaşık yarısı, endüstrinin büyük bölümü, limanlar ve havaalanları bu bölgededir),
- Kuzeydeki Galile bölgesinden güneydeki Negev Çölü'ne uzanan sıradağlar,
- Sıradağları kesen Rift, Hula, Jezreel, Ürdün ve Arava Vadileri,

- Negev ve Batı Şeria Çölleri,
- Ürdün Nehri, Galile (Kinneret-Tiberias) Gölü ve Ölü Deniz çevresindeki sulak araziler ve tarım alanları

Siyasi ve İdari Yapı

Bölgede İngiliz yönetiminin sona erdiği 14 Mayıs 1948 tarihinde David Ben-Gurion'un, Başkanı olduğu "Jewish Agency"nin işlevlerini üstlenmesiyle İsrail Devleti ilan edilmiş; bir gün sonra ise Mısır, Ürdün, Suriye, Lübnan ve Irak bu kararı tanımayarak bölgeye askerî harekât başlatmışlardır. 15 ay süren savaş, Birleşmiş Milletler'in arabuluculuğu ile yapılan görüşmeler sonucunda imzalanan ateşkes anlaşmalarıyla sona ermiştir. Ateşkes anlaşmaları ile İsrail, BM'nin taksim planıyla kendisine bırakılan araziye genişletirken; Gazze Mısır'ın, Batı Şeria ve Doğu Kudüs ise Ürdün'ün yönetiminde kalmıştır. İsrail, 11 Mayıs 1949 tarihinde Birleşmiş Milletler'in 59. üyesi olmuştur.

İsrail Devleti kuvvetler ayrılığına dayanan parlamenter bir demokrasi ile yönetilmektedir. Ülkenin tek metin halinde düzenlenmiş bir anayasası bulunmamakla birlikte; anayasa çeşitli konularda yapılmış anayasal düzenleme niteliğindeki temel yasalardan oluşan bir manzumedan ibarettir.

*İsrail, 1980 yılında başkentini Kudüs olarak ilan etmiş ve devlet kurumlarını bu şehre taşımıştır. Ancak tek taraflı bu adım, uluslararası camianın tepkisini çekmiş ve kabul görmemiştir. İsrail'in Kudüs'ün başkenti olduğu yönündeki tutumu uluslararası camia tarafından tanınmamaktadır. Bu çerçevede ülkemiz ve diğer ülkeler Büyükelçiliklerini Tel Aviv'de bulundurmaktadır.

Nüfus ve İşgücü

Yahudi nüfusunun yarısından fazlası İsrail doğumlu olup, geri kalan kısmı 70 farklı ülkeden göç etmiştir. İsrail'in sosyo-ekonomik yapısı ve nüfus artış hızı yıllar itibarıyla %1,7 olarak gerçekleşmektedir. İsrail nüfusu göreceli olarak gençlerden oluşmakta olup; nüfusun %27,9'u 14 yaşın altındadır. Nüfusun %62,3'ü 15-64 yaşları arasında olup %9,9'u 65 yaşın üstündedir.

Nüfus İstatistikleri

	2016	2017 TT	2018	2019 TT	2020
Nüfus (Milyon)	8,5	8,7	8,8	9,0	9,2

Kaynak: Economist Intelligence Unit Israel Country Profile, Jewish Virtual Library

İsrail nüfusunun dörtte üçü Yahudi, %16'sı Müslüman, %2'si Hıristiyan ve %1,7'si Dürzilerden oluşmaktadır. İsrail'de yaşayan Yahudiler, dünyadaki toplam Yahudi nüfusunun yalnızca %40'ına tekabül etmektedir. Bu nedenle İsrail göç almaktadır. Nüfus artış oranlarının yıllar içinde dengesiz dağılımının nedeni de yıllar içinde göçlerde gerçekleşen değişimlerdir.

Yahudi topluluğu kendi içinde üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; çoğu Doğu ve Orta Avrupa ülkelerinden gelen Aşkenazi (Askhenazi) Yahudileri, 15. yy. sonunda İspanya ve Portekiz'den Avrupa ülkelerine kaçarak İsrail Devleti'nin kurulmasıyla İsrail'e göç eden ve içlerinde Türkiye'den göçen Yahudilerin de yer aldığı Seferad (Sephardi) Yahudileri ve Kuzey Afrika ve Orta Doğu Müslüman ülkelerinde yaşayan Doğu Yahudileridir. Aşkenazi Yahudileri yönetici sınıfını ve nitelikli işçileri oluşturmakta; Seferad Yahudileri ise daha düşük gelirli, mavi yakalı işçi sınıfını temsil etmektedir.

İsrail'in nüfus ve yaşam biçimi incelenirken üzerinde durulması gereken bir diğer konu, nüfusun yaklaşık %10'unu oluşturan Kibbutzlar ve Moşavlardır. İsrail Devleti'nin kuruluşunda önemli etkileri olan Kibbutizm; Sosyalizmin ve Siyonizm'in pratik bir şekilde bir araya getirildiği, İsrail'e özgün bir deneydir. Moshavlar ise her ailenin bir çiftliğe sahip olduğu üretim, satış ve ihtiyaçların kooperatif aracılığıyla gerçekleştirildiği tarım köyleridir.

Ülkede birçok özel şirket bulunmasına rağmen, üretim ve istihdam açısından kamu teşekkülleri önemli bir paya sahiptir. İsrail'in toplam işgücü, yaklaşık 3 milyondur. İsrail'de 20–65 yaş arası çalışan işgücü, işsizlik sigortası kapsamındadır.

İstihdam

	2017	2018	2019	2020	2021(Tahmini)
İşsizlik Oranı(%)	4,2	3,9	4,0	4,1	3,8

Kaynak: Economist Intelligence Unit Israel Country Profile, Israel Central Bureau of Statistics

Doğal Kaynaklar ve Çevre

İsrail doğal kaynaklar bakımından zengin bir ülke olmayıp; su ve enerji kaynakları kısıtlıdır. Negev'den çıkarılan fosfat ile Ölü Deniz'den çıkarılan potaş, kalya taşı, brom ve magnezyum, ülkenin önemli madenlerini oluşturmaktadır. Ashkelon kıyılarında son yıllarda keşfedilen doğal gaz rezervleri ile birlikte toplam doğal gaz rezervlerinin 15 yıl yeteceği tahmin edilmektedir. İsrail, enerji üretiminde kömürle çalışan santraller kurmak ve güneş enerjisinden yararlanmak suretiyle petrole olan bağımlılığını büyük ölçüde azaltmıştır. Diğer bölge ülkelerinden daha az miktarda ve daha yüksek maliyetlerle çıkarılan petrol de işletilmektedir. Kısacası, İsrail ekonomisi sınırlı kaynakların etkin kullanımına ve alt yapının iyileştirilmesine dayalıdır.

Ülkede çevre sorunlarına ilginin artması ve halkın bilinçlenmesi ile birlikte geri dönüşümlü ürünlerin kullanım oranının 2010 yılında bu oranın %50'ye yükselmesi beklenmektedir.

Temiz su kaynaklarına ulaşımın kısıtlı olduğu Orta Doğu'da yer alan İsrail'in başlıca su kaynakları; İsrail, Suriye ve Lübnan sınırlarındaki dağlık alanlardan doğan Kinneret Gölü, Ürdün Nehri, Galile (Kinneret) Gölü ve çevresindeki küçük ırmak sistemleri ile yeraltı sularıdır. Düzensiz yağışlar, sanayi üretimi ve hızlı nüfus artışı nedeniyle artan su tüketimi, İsrail'in su kaynaklarının tehlikeli biçimde azalmasına yol açmış; yetkililer suyun dağıtımını, etkin kullanımı ve fiyatlandırılması konusunda önlem almaya zorunlu kalmıştır. Deniz suyunun tuzunun arıtılması için Ashkelon'da ve Ashdod'da 2 adet tesis işletime açılmıştır.

Genel Ekonomik Durum

Ekonomik Yapı

İsrail ekonomisi, iç pazarın küçüklüğü nedeniyle ihracata dayalı bir büyüme sergilemektedir. 1990'lı yılların başında korumacı politikalarla gelişen giyim ve ayakkabı sektörleri, artan rekabetin etkisiyle son on yıldır yerini elektronik, haberleşme, medikal ve optik aletler gibi

teknoloji-yoğun sektörlere bırakmıştır. Tüm dünyada artan talebin ve pazara gösterilen yoğun ilginin bir sonucu olarak, İsrail’de yüksek teknoloji endüstrilerinde faaliyet gösteren yerli ve yabancı firmaların sayısı hızla artmıştır. İsrail’in Ar-Ge alanındaki bu başarısının temel kaynağı, yüksek eğitim düzeyi ve savunma, bilişim teknolojileri, tarım teknolojileri ve medikal teknolojileri ile ilgili Ar-Ge faaliyetlerine yapılan büyük yatırımlardır. Kimya, plastik ve gıda sanayi ürünlerinin ihracatında ve finansal hizmetlerde de son yıllarda önemli başarılar kaydedilmiştir.

GSYİH'nin Sektörlere Göre Dağılımındaki Artış

	2017	2018 T	2019 T	2020 T	2021 T
Tarım	3,1	4,9	5,2	4,6	6,8
Sanayi	3,5	3,0	2,3	3,0	8,0
Hizmetler	3,0	5,3	5,7	4,9	6,6

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Israel Country Report T: EIU tahmini

Ekonomi Politikaları

Merkezi planlı ekonomiden serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde 1985 yılından itibaren ekonomik alanda birçok reform gerçekleştirilmiş; devletin ekonomiye müdahalesi en aza indirilmiş, ticari engeller kaldırılmış ve kapsamlı bir özelleştirme programı uygulanmıştır. 2002 sonrasında ise YİŞ çevrilgen hale getirilmiş ve yabancı sermayenin ülkeye giriş-çıkışı serbestleşmiştir. Aynı yıl açıklanan ekonomik reform paketinde yer alan reformlar da (gelir vergisi oranlarının düşürülmesi, özelleştirmenin hızlandırılması, altyapı yatırımlarının artırılması, eğitim sisteminin gözden geçirilmesi vb.) başarıyla gerçekleştirilmiştir. Döviz kuru bandının kaldırılmasına ve serbest dalgalanma sistemine geçilmesine karar verilmiştir. Halen İsrail Merkez Bankası, ekonomi politikasının belirlenmesinde önemli bir role sahiptir. 2010 yılı içerisinde ekonomik açıdan önem arz eden en büyük gelişme İsrail’deki mevcut limanların %15’ini özelleştirilmesidir. İsrail Devlet Şirketleri Kuruluşu (The Government Corporations Authority – GCA) öncelikli olarak Haifa ve Ashod limanlarının özelleştirilmesi hususunda çalışmalarına devam etmektedir.

Tarım ve Hayvancılık

Uluslararası ticaret anlaşmalarına bağlı olarak gümrük tarifelerindeki düşüşün, tüm dünyada artan rekabetin, su kıtlığının ve tarımsal alanların inşaata açılmasının bir sonucu olarak son yıllarda tarımsal üretimde gerileme yaşanmaktadır. Kuraklık zamanlarında devletten sübvansiyon alan çiftçiler zamanla yeni duruma ayak uydurarak, daha az tarım alanı ve su gerektiren yüksek kalitede mahsul elde etmiş; tarımsal üretimde geliştirilen teknolojilerle İsrail tarım alanında dünyanın en ileri ülkelerinden biri haline gelmiştir. Bu teknolojiler kullanılarak meyve-sebze üretimi, kültür balıkçılığı ve tohumculuk gibi alanlarda Türkiye ile İsrail arasında ortak projeler geliştirilmesi mümkündür.

Tarım sektörünün milli gelire ve istihdama katkısı yıllar itibarıyla azalırken; üretimin yarısının ihracata yönelik olması, ülkedeki narenciye dikim alanlarının giderek genişlemesine neden olmaktadır. İhracatı en hızlı büyüyen tarım ürünleri ise baharat ve tat bitkileridir (bazilikum, çirışotu, roka, kişniş, nane). Bu bitkilerin raf ömrünün uzatılması amacıyla sürdürülen Ar-Ge çalışmalarının hedefi; bu ürünlerin ihracatının deniz yoluyla yapılabilmesi

ve böylece navlun maliyetlerinin azaltılmasıdır. (Kesme çiçeklerde bu başarılımış ve ABD'ye deniz yoluyla çiçek ihracatı yapılması sağlanmıştır.) Özel şartlarda yetiştirilen kaliteli ve rafine bazı ürünler (çok özel biber, minyatür patates ve bazı meyve türleri) giderek artan talep üzerine başta İngiltere, Fransa ve Almanya olmak üzere Avrupa pazarlarına çok yüksek fiyatlarla ihraç edilmektedir. Bir diğer Ar-Ge faaliyeti ise, Galile Bölgesi'ndeki üreticilerin erik ve kayısı gibi ürünleri kış aylarında da üretebilmelerini ve bu meyvelerin kış aylarında da Avrupa piyasalarında kesintisiz satılabilmelerini sağlamaya yönelik çalışmalarıdır.

Sanayi

1990'lı yıllarda İsrail'in sanayi sektöründe yaşanan yapısal dönüşümün etkisiyle teknoloji-yoğun endüstrilere doğru bir kayma meydana gelmiş; tekstil, ayakkabı, ahşap ve kâğıt gibi geleneksel sektörler; koruyucu engellerin ortadan kalkması sonucu artan rekabete yenik düşmüştür. Ürdün ve Mısır gibi düşük maliyetle üretim yapan ve ABD'ye gümrük vergisi ödmeden ihracat yapabilen ülkelerin tekstil sektöründeki ağırlığı artmıştır.

İsrail'in kaliteli sanayi altyapısının ve Ar-Ge kapasitesinin uluslararası tanınırlık kazanması ile birlikte yerel ve yabancı yatırımcıların sektöre ilgisi artmıştır. Özel şirketlerin Ar-Ge sektöründeki payı 2/3'ün üzerindedir. İsrail kökenli yazılım firmalarının; veri tabanı yönetimi yazılımları, eğitim yazılımları, internet yazılımları, anti-virüs koruma ve güvenlik sistemleri gibi alanlarında rekabet gücü oldukça yüksektir. Fiber-optik ve elektro-optik kontrol sistemlerinde, ısıya duyarlı görüntüleme sistemlerinde, medikal cihaz üretiminde, gece-görüş sistemlerinde ve otomatik imalat sistemlerinde İsrail dünya lideridir. İsrail hükümeti, Ar-Ge harcamalarını %30-66 arasında değişen oranlarda sübvansede etmekte olup; devlet destekli bir projenin ticari anlamda başarılı bir ürüne dönüşmesi halinde ürün geliştiricilerden telif ücreti almaktadır.

İnşaat

Diğer ülkelerde yaşayan Yahudilerin göçüyle kurulmuş bir ülke olmasından dolayı inşaat sektörü İsrail için her zaman önem teşkil etmiş, zaman zaman da ülke ekonomisinin lokomotifini oluşturmuştur. Özellikle eski Sovyet ülkelerinden gerçekleşen mülteci göçleri ile meydana gelen konut sorunu, 2 yıl gibi kısa bir sürede çözülmüştür. 1996 yılından sonra göçmen sayısının azalması ve geçmiş yıllarda yapılan yatırımların arz fazlası oluşturması nedeniyle son yıllarda sektörde durgunluk yaşanmaktadır. Ayrıca sektörde konut inşaatından ticari bina ve altyapı inşaatlarına doğru bir kayma yaşanmaktadır.

1993 yılına kadar Filistinliler tarafından karşılanan ucuz işgücü ihtiyacı ise, bu tarihten sonra Filistin ile yaşanan sorunlardan dolayı Doğu Avrupa, Afrika ve Çin'den gerçekleşen işçi göçleriyle kapatılmıştır. Ancak hükümet son yıllarda yabancı işçi göçünün azaltılmasını sağlamak üzere yabancı işçi çalıştırma koşullarını zorlaştırmıştır. Bu durum, özellikle İsrail'de inşaat alanında faaliyet gösteren Türk firmalarının Türk işçilerinin istihdamı konusunda zorluk yaşamalarına neden olmaktadır.

Turizm

Turizm İsrail'in en önemli gelir kaynaklarından biri olup; ülkenin en önemli turizm merkezleri Kudüs, Ölü Deniz ve Eylat'tır.

İş Adamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

İsrail’de dinin sosyal hayata ve ticarete etkileri çok yoğundur. Bunun en belirgin örnekleri başta Shabbat olmak üzere dini günler ve Koşer şartıdır.

Cuma günü güneş batarken başlayan ve Cumartesi güneş battığında sona eren “Shabbat” sırasında İsraililer hiç bir şekilde çalışmamakta ve iş konuşmamaktadır. Cuma öğleden itibaren iş yerleri kapanmaktadır. Muhafazakâr Yahudiler, Shabbat’ta ateş yakmamakta; araç, telefon, elektrik vb kullanmamaktadır. Ülkede dini bayramlar da Shabbat gibi yaşanmakta, Kipur süresince ülkede trafiğe araç çıkmamakta ve havaalanı kapalı olmaktadır.

Koşer, İslam dinindeki "helal" mecburiyetinde olduğu gibi; gıdaların dini kurallara uygun olması şartıdır. Özellikle et ürünlerinde (hayvanın makbul hayvan olması, kesimin dini kurallara göre yapılması, et ürünleriyle süt ürünlerinin aynı anda yenmemesi) katı kurallar bulunmaktadır. Yasal zorunluluk olmamakla birlikte, gıda ihracatçılarımızın bu belgeyi almadan İsrail’e ihracat yapması güçtür. İsraililer hediye almayı sevseler de Koşer nedeniyle gıda maddesi hediye etmemek gerekir. Yemeğe davet edileceklerse, Koşer konusunda hassas olup olmadıkları uygun bir dille önceden sorulmalıdır.

Kudüs'te her üç din için kutsal mekanlar bulunmakta ve İsrail'e gelen yabancılar Kudüs'e büyük ilgi göstermektedir. Kudüs'ün bütün ilahi dinler için kutsal olduğu unutulmamalı ve kıyafet seçimi yapılırken kutsal mekanlara uygun giysiler tercih edilmeli, ağlama duvarı mümkünse Shabbat dışında ziyaret edilmelidir. Cuma öğleden sonra ve Cumartesi günleri ağlama duvarında kesinlikle fotoğraf çekilmemeli ve cep telefonları kapalı tutulmalıdır. Dindar Yahudiler Shabbat’ta elektrikli cihazlar kullanmadıkları için kutsal yerlerde bu kurala uyulmasına büyük önem vermektedirler.

Resmî Tatiller ve Çalışma Saatleri

İsrail’e yapılacak iş ziyaretleri için özellikle Haziran-Temmuz-Ağustos gibi sıcak yaz ayları pek uygun değildir. Diğer zamanlarda ise bayramlara ve resmî tatil günlerine dikkat etmek gerekmektedir.

İsrail’de hafta sonu resmi tatil günleri Cuma ve Cumartesi günleridir. Pazar günü haftanın ilk iş günüdür. “Shabbat” nedeniyle resmi daireler ve çoğu şirketler Cuma ve Cumartesi günleri kapalıdır. Yahudiler Shabbat zamanında çalışmamakta ve iş konuşmamaktadır. Çalışma gününe rastlayan yarım gün tatillerde iş yerleri saat 13.00’de kapanmakta, resmi kurum ve odalar genellikle tam gün kapalı olmaktadır. Bu tatillerin dışında Arapların çoğunlukta olduğu bölgelerde Müslüman bayramları, Hıristiyanların çoğunlukta olduğu yerlerde Hıristiyan bayramları kutlanmaktadır.

20 Temmuz (Tisha b'Av; bankalar kapalıdır); 30 Eylül (Yahudiler için Yılbaşı); 18 Eylül

(Yom Kippur); 23 Eylül (Sukkot); 10 Ekim (Simchat Torah); 2-9 Aralık (Chanukah; okullar kapalıdır)

Yerel Saat

GMT'den 2 saat ileride, Türkiye ile aynı saat dilimindedir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

İsrail'e seyahat etmek isteyen Umuma Mahsus Pasaport hamilleri vizeye tabidir. Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri ise, anılan ülkeye yapacakları 3 aya kadar ikamet süreli seyahatlerinde vizeden muaftır. (www.mfa.gov.tr)

İsrail Makamlarıyla yürütülen görüşmeler sonucunda, bir ticari organizasyona kayıtlı olduğunu belgeleyen Türk iş adamlarına çok girişli vize verilmesi uygulaması başlamıştır. Ancak İsrail makamları vize için davet mektubu talep etmektedir. Bu uygulamaya göre İsraili bir firmanın kendi İçişleri Bakanlığı kanalıyla Türkiye'deki İsrail temsilciliklerine resmi bir davetiye göndermesi gerekmektedir. Batı Şeria ve özellikle Gazze Şeridi'ne giriş için, bu durumun İsrail'e gelmeden önce İsrail güvenlik birimlerine bildirilmesi ve izin alınması gerekmektedir.

Pasaportlarında İran, Afganistan, başta Suriye ve Lübnan olmak üzere Arap ülkelerinin vize ve damgaları olan yolcular, İsrail'e giriş ve çıkışta uzun süre sorgulanmaktadır. Özellikle diplomatik, hususi ve hizmet pasaportları için vize alınması gerekmediğinden, pasaportta hangi ülkelerin damgaları olduğuna önceden dikkat edilmeksizin İsrail'e gelen yolcular havaalanında sorunlarla karşılaşmaktadır. Resmi heyetlerin programlarını, pasaport detayları ile birlikte makul bir süre önceden Dışişleri Bakanlığı kanalıyla T.C. Tel Aviv Büyükelçiliği'ne bildirmeleri de faydalı olacaktır.

Ulaşım

Türkiye'den İsrail'e ulaşım THY'nin tarifeli uçuşları ile haftanın her günü sağlanabilmektedir. Ayrıca, THY Airbus 310 kargo uçakları ile haftada 4 gün de İsrail'e kargo seferi gerçekleştirmektedir. İstanbul-Tel Aviv arası uçuş süresi iki saattir. Ben Gurion Havaalanı İsrail'in uluslararası nitelikteki en büyük havaalanı olup, Tel Aviv'e 15 km ve Kudüs'e 60 km uzaklıkta bulunmaktadır. Eylat Havaalanı, bazı Avrupa ülkelerinde yapılan "charter" seferleri ve Tel-Aviv Dov Hoz Havaalanı ile birlikte iç hat uçuşları (Telaviv-Eylat) için hizmet vermektedir.

Ben Gurion Havaalanı'ndan Tel Aviv'e ulaşım her saat başı oteller bölgesine giden shuttle servislerle, tarifeli belediye otobüsleri veya taksilerle sağlanmaktadır. Taksilerin şehir merkezine tarifeleri 60 YİŞ civarındadır. Havaalanından Kudüs'e ulaşım ise otobüslerle, taksilerle veya "sherut" denilen 7-8 kişilik dolmuşlarla sağlanmaktadır.

İsrail'de şehir içi ulaşım dolmuş, otobüs ve taksi ile sağlanmaktadır. Otobüs biletleri 1 Dolar civarındadır. Taksiler telefonlu taksi duraklarından çağrılabilir. Tel Aviv-Kudüs arasında ulaşım, merkez otobüs terminalinden saat başı kalkan otobüsler ve dolmuşlarla (sherut) sağlanmaktadır. Ayrıca iki şehir arasında taksi ulaşımı sabit tarife üzerinden olup, yaklaşık 180-200 YİŞ'tir.

İsrail'de çok sayıda otomobil kiralama şirketi bulunmaktadır. Araba kiralamak için 21 yaş

üstünde olmanız ve ehliyetinizin bulunması yeterlidir. Ancak kiralık arabalarla Ürdün'e geçiş yasaktır. Trafik akışı ülkemizde olduğu gibi sağdan işlemektedir. Arka ve ön koltukta emniyet kemeri takma zorunluluğu olup, şehir içi hız limiti 50 km, şehir dışı hız limiti ise 90 km'dir. Trafik işaretleri İbranice, İngilizce ve Yunancadır.

Türkiye'den İsrail'e gönderilen mallar ise önce kamyonlarla Mersin ve İzmir Limanlarına taşınmakta, oradan da Hayfa Limanı'na gönderilmek üzere gemilere yüklenmektedir. Buna ilaveten Hayfa-Mersin limanları arasında bir Ro-Ro hattı kurulması ve söz konusu hattın diğer bölge ülkelerini de kapsayacak şekilde genişletilmesinin düzenli mal taşımacılığının sağlanması açısından önemli bir adım olacağı düşünülmektedir.

Barınma

İsrail oldukça pahalı ülkelere birisidir. 3 yıldızlı bir otelin ortalama fiyatı 80–100 ABD Doları arasında değişmektedir.

Genel Değerlendirme ve Öngörüler

Türkiye ile İsrail arasında son derece geniş ekonomik iş birliği olanakları mevcut olmasına rağmen iki ülke ilişkilerinin önündeki en büyük engel İsrail-Filistin sorunu olarak görülmekte, iş adamlarımızın İsrail'de yapmayı planladığı uzun vadeli yatırımlar bölgedeki savaş ve bunun getirdiği istikrarsızlık nedeniyle olumsuz yönde etkilenmektedir.

İsrail'in ekonomik kalkınmasında üç önemli nokta dikkat çekicidir. Bunlar; küçük iç pazar nedeniyle ithalat zorunluluğu, iklim şartları ve özellikle su yokluğu nedeniyle özel tarım teknolojisi geliştirme ihtiyacı ve çeşitli sanayileşmiş ülkelere yayılmış olan Yahudi kökenli kaliteli teknik işgücünün İsrail'e göç etmesidir. Bunun sonucu olarak İsrail bilgisayar transistör imalatında, güvenlik sistemlerinde ve sulama teknolojilerinde önemli aşamalar kaydetmiş; Yahudi iş aleminin etkisiyle tüm dünyaya yayılmış çok ciddi bir ticaret ağı kurmuştur.

İsraili iş adamlarının Türkiye pazarına duydukları ilgi, son yıllarda gözle görülür derecede artmıştır. Bu ülkeden gelen iş birliği önerileri karşılıklı mal alım-satımının yanı sıra; özellikle GAP çerçevesinde tarıma dayalı sanayilerin geliştirilmesinde; sulama sistemleri, tohum ıslah birimleri gibi verimlilik artırıcı tekniklerin yerleştirilmesi gibi konuları da kapsamaktadır. İsrail'in sahip olduğu çorak ve verimsiz toprakları yılda birkaç ürün alınabilir hale getirmede uyguladığı ve son derece başarılı sonuçlar veren yöntemlerin, Türk tarım sektöründe de uygulanması mümkündür.

İsrail mühendislik-müşavirlik, araştırma-geliştirme gibi profesyonel hizmetler konusunda da önemli bir birikime sahiptir. Çeşitli sektörlerden Türk iş adamlarının bu pazara ilgi göstermesi, İsrail ile iş birliğinin her planda önem kazanmasına ve bunun sonucunda Türk iş adamları için ABD pazarında ikili ve üçlü iş birliği imkanlarının ortaya çıkmasına yol açabilecektir. Türk ve İsraili iş adamları arasında iş birliğine konu olabilecek diğer sektörler arasında ise inşaat, turizm ve enerji (özellikle güneş enerjisi sistemleri) sayılabilir.

İsrail ile karşılaştırıldığında Türkiye'de nispeten ucuz işgücü olması ve Türkiye'nin gerek AB gerekse BDT ülkelerine coğrafi yakınlığı nedeniyle; Türkiye'de başta tekstil sektörü olmak

üzere sınıai alanda önemli iş birliği imkanları mevcut bulunmaktadır. Sanayi alanındaki söz konusu iş birliği imkânları Yeni Yabancı Sermaye Mevzuatının kabul edilmesi ve yürürlüğe girmesiyle daha da cazip hale gelmiştir. Hâlihazırda Türkiye’de 190 adet İsrail firması faaliyet göstermektedir.

İşgücünün çok pahalı olması gibi nedenlerle İsrail’de tekstil ve giyim sektöründe sıkıntı yaşanmaktadır. Yapılacak iş birliğinde kumaşın İsrail’de kesilip Türkiye’de dikilmesi, bitirme işleminin İsrail’de tamamlanması durumunda söz konusu malın kotasız ve gümrüksüz olarak ABD’ye ihraç edilmesi mümkün olmaktadır. İsrail kumaşının İsrail’de kesilip, diğer işlemlerin Türkiye’de yapılması ve sevkiyatın Türkiye’den olması halinde de malın ABD’ye kotasız ama gümrüklü olarak ihracı mümkündür.

Yıllardır İsrail ve Filistin arasında devam eden savaş nedeniyle İsrail ekonomisinde yaşanan duraklama, İsraili firmaların finansman olanaklarını kısıtlamış ve Türkiye’de kendileri açısından potansiyel arz eden sektörlerde doğrudan yatırım planlarını askıya almalarına yol açmıştır.

Dış Ticaret

İsrail’de 1990’lı yılların başına kadar ihracatın artırılması amacıyla teşviklere ağırlık verilmiş ve ithalatın sınırlanması için tarife dışı engeller kullanılmıştır. Ancak 1990 yılında uygulamaya geçirilen bir liberalleştirme programı ile Doğu Asya ve Doğu Avrupa ülkelerinden ithal edilen sanayi malları için istenen izinler kaldırılarak, %8-12 oranında gümrük vergisi uygulaması getirilmiştir.

1991 yılından önce İsrail’in dış ticaretinin büyük kısmını yürüttüğü ülkeler Batı Avrupa ülkeleri ve ABD iken, Arap ülkeleri tarafından İsrail’e yönelik olarak uygulanan boykotun kalkması üzerine İsrail ürünleri eski Sovyetler Birliği ve Asya gibi yeni pazarlara da nüfuz etmeye başlamıştır. 1997-1998 yıllarında ortaya çıkan Asya krizinin ardından Asya ülkelerinin (özellikle Hong Kong, Hindistan, Çin, Japonya ve Güney Kore) İsrail’in ihracatındaki payı yeniden artmıştır.

Doğal kaynaklar açısından yaşadığı kısıtlar nedeniyle İsrail’in ekonomik yapısı petrol ve sanayi ürünlerindeki fiyat hareketlerinden kolayca etkilenmektedir. Nitekim toplam ithalatın %75’ini hammadde ithalatı oluşturmaktadır. ABD ve Avrupa Birliği ekonomilerindeki gelişmeler de İsrail’in dış ticaretini etkileyebilmektedir. Yıllar içerisinde Avrupa Birliği ülkelerinin yaşadığı ekonomik kriz ve Amerika Birleşik Devletleri ekonomisindeki durgunluk İsrail’in ihracatını olumsuz olarak etkilemiştir. İsrail’in 2010 yılı itibari ile dış ticaret verileri incelendiğinde 2015 yılı hariç her yıl kronik olarak dış ticaret açığı veren bir ülke olduğu açıkça görülmektedir.

İsrail'in Dış Ticaretinde Başlıca Ürünler

Almanya'da ihracatın yarısından fazlasını sermaye malları oluşturmaktadır. İhracatta en büyük payı ulaşım araçları ve bunların parçaları ve ilaçlar almaktadır. İthalatta önemli mal grupları ise makineler, ulaşım araçları ve bunların parçaları, petrol-doğalgaz ve ürünleri ve ilaçlardır.

İsrail'in Dış Ticaretinde Başlıca Ülkeler

İsrail'in dış ticaretinde ABD, Çin, AB Ülkeleri ve Türkiye'nin ön plana çıktığı görülmektedir. İsrail'in ihracatında ve ithalatında birinci sırada yer alan ABD ülkenin en önde gelen ticaret ortağıdır.

Dış Ticaret Politikası

İsrail, kurulduğu tarihten beri açık bir ekonomi politikası izleyerek hammadde ihtiyacını en avantajlı ve ucuz şekilde karşılayabilmek için birtakım ekonomik kuruluşlar ve gelişmiş ülkelerle ticaret anlaşmaları imzalamıştır. 1962 yılında GATT'a üye olan İsrail, 1995 yılında DTÖ'ye üye olmuştur.

İsrail'in AB ile 1975 yılından bu yana Serbest Ticaret Anlaşması (STA) bulunmakta olup; 1995 yılında STA yenilenmiş ve genişletilmiştir. İsrail'in ayrıca ABD, EFTA (İzlanda, Lihtenştayn, Norveç, İsviçre) ülkeleri, Ürdün, Mısır, Kanada, Meksika, Türkiye ve MERCOSUR ülkeleri (Arjantin, Brezilya, Uruguay ve Paraguay) ile de Serbest Ticaret Anlaşmaları bulunmaktadır. ABD ve İsrail arasında imzalanan STA ise İsrail'e çok geniş menş kuralları imkânı tanımıştır.

İsrail Sanayi, Ticaret ve Çalışma Bakanlığı yılda 2 kez, gıda ve tarım ürünleri için gümrüksüz (veya düşük gümrük vergili) ithalat izni kota verilerini yayınlamaktadır. İthalat için başvuran ithalatçılar içinde izin verilenlerin listesi söz konusu Bakanlık'ın web sitesinde yayınlanmaktadır. <http://www.moital.gov.il/>

Tarifeler ve Diğer Vergiler

İsrail gümrük vergilerini ad valorem, spesifik veya bu iki vergi türünün bileşimi halinde uygulamaktadır. Ödenecek gümrük vergisinin, Gümrük Tarife Cetveli'nde gösterilen minimum ve maksimum sınırların hesaplanması sonucunda belirlendiği ve mal miktarının etken teşkil ettiği durumlar da mevcuttur. Gümrük vergisinin matrahı, ürünün CIF (Cost, Insurance, Freight) değerine liman masraflarının (liman ücreti, boşaltma ve taşıma ücreti) eklenmesi suretiyle belirlenmektedir. Halihazırda ithal ürünlerde %1,3 ve ihraç ürünlerinde %0,3 olan liman masraflarının, ürünün özelliğine göre değişebildiği belirtilmektedir.

Gümrük vergilerinin indirimli veya muaf olarak uygulandığı durumlar da mevcuttur. Bu muafiyet ve indirimler genellikle belirli bir mevzuat, geçici ithalat, özel düzenlemeler veya ikili anlaşmalardan kaynaklanmaktadır.

Türkiye ile İsrail arasında imzalanan bir Serbest Ticaret Anlaşması (STA) bulunduğundan, sanayi ürünleri ithalatı karşılıklı olarak gümrük vergisinden muaftır. 2007 yılında yürürlüğe

giren STA Ortak Komite Kararları ile 15 tarım ürününde karşılıklı olarak vergi indirimi sağlanmıştır. Son üç yılda yapılan indirimlerle İsrail’de KDV oranı ise %18'den %15,5'e indirilmiştir.

Bazı ürünlerde, sadece ithal ürünlerine değil, yerli üretime de uygulanmakta olan satın alma vergisi (TAMA) uygulanmaktadır. Bu vergi, yerli üretim için doğrudan toptan satış fiyatı üzerinden hesaplanırken, ithal ürünleri için ürün değerine tüm ithalat vergileri ile TAMA (katma oran kotası) adı verilen bir oranın değerlerinin eklenmesiyle ortaya çıkan meblağ üzerinden hesaplanmakta ve limanda alınmaktadır. TAMA'nın amacı, ithal edilen ürün değerini perakende satış fiyatı seviyesine çıkarmaktır.

Ayrıca bazı et ve et ürünlerine, süt ürünlerine, tohumlara, çekirdeklere ve bazı tekstil ürünleri ithalatına yerli üretimi korumaya yönelik ek vergiler uygulanabilmektedir. AB, EFTA, Avustralya, ABD, Kanada ve Arjantin genellikle bu uygulama dışında tutulmaktadır.

Damping fiyatlı veya sübvansiyona tabi olduğu belirlenen ithal ürünleri için ihraç fiyatının seviyesini düzenleyen ve haksız rekabeti önleyici mahiyette dampinge karşı vergiler de mevcuttur.

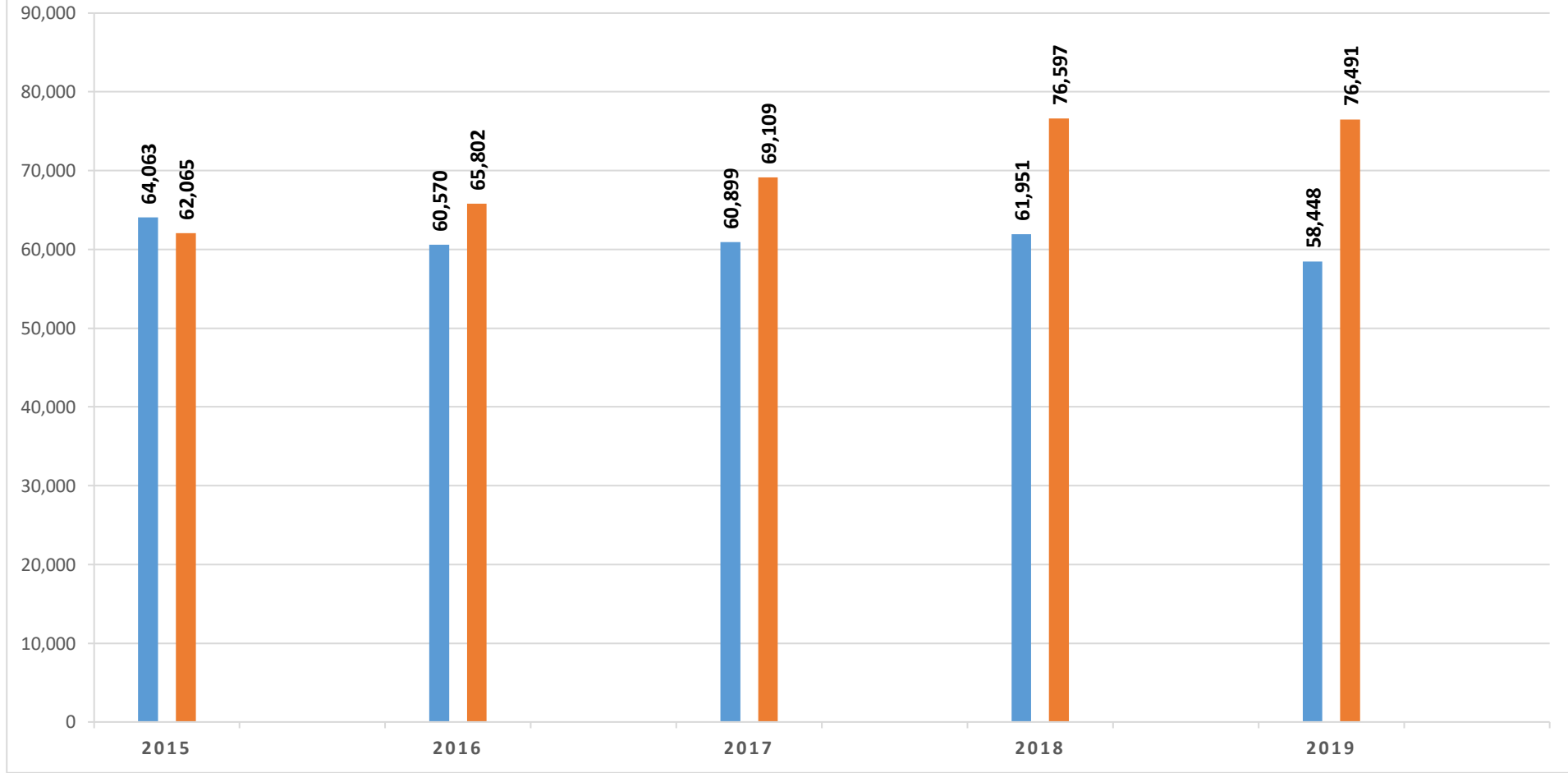
İsrail Dış Ticaret Verileri (Milyon USD)

Yıllar	Toplam İhracat (\$)	Toplam İthalat (\$)	Hacim (\$)	Denge (\$)
2010	58.413	59.193	117.606	-780
2011	67.796	73.526	141.322	-5.730
2012	63.140	73.112	136.252	-9.972
2013	66.781	71.995	138.776	-5.214
2014	68.965	72.331	141.296	-3.366
2015	64.063	62.065	126.128	1.998
2016	60.570	65.802	126.372	-5.232
2017	60.899	69.109	130.008	-8.210
2018	61.951	76.597	138.548	-14.646
2019	58.448	76.491	134.939	-18.043

Kaynak: TradeMap-ITC verileri

İSRAİL DIŞ TİCARET DEĞERLERİ (MİLYON \$)

■ Toplam İhracat (\$) ■ Toplam İthalat (\$)

Dış Ticaret Ortakları

İsrail İthalatı

İhracatçı Ülkeler	
	Dünya
1	Amerika Birleşik Devletleri
2	Çin Halk Cumhuriyeti
3	Türkiye
4	Rusya Federasyonu
5	Almanya
6	İtalya
7	Japonya
8	Birleşik Krallık
9	Belçika
10	Hindistan
11	Fransa
12	Güney Kore
13	İsviçre
14	İspanya
15	Hollanda

İsrail İhracatı

İthalatçı Ülkeler	
	Dünya
1	Amerika Birleşik Devletleri
2	Birleşik Krallık
3	Çin Halk Cumhuriyeti
4	Hong Kong, Çin
5	Hollanda
6	Hindistan
7	Türkiye
8	Almanya
9	Belçika
10	Fransa
11	Brezilya
12	İsviçre
13	İspanya
14	İtalya
15	Japonya

İsrail'in ithalatında 2019 yılında, Türkiye 3. sırada ve yine aynı dönemde ihracatında 7. sırada yer almıştır.

İsrail'in Dünya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (Birim: 1000 USD)

İsrail Tarafından İthal Edilen Başlıca Ürünler						
G.T.İ.P. Kodu	Ürün Açıklaması	2017 İthalat Değeri	2018 İthalat Değeri	2019 İthalat Değeri	Pay 2019	2018-19 Değişim (%)
TOPLAM	Tüm Ürünler	69.109.264	76.597.902	76.491.065	100%	-0,14%
'84	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar Ve Aletler; Bunların Aksam Ve Parçaları	9.434.082	9.893.935	9.448.659	12%	-4,71%
'27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler; Bitümenli Maddeler, Mineral Mumlar	7.576.905	9.807.516	9.292.984	12%	-5,54%
'85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar Ve Bunların Aksam Ve Parçaları	7.306.134	7.951.292	8.128.557	11%	2,18%
'87	Motorlu Kara Taşıtları, Traktörler, Bisikletler, Motosikletler ve Diğer Kara Taşıtları; Bunların Aksam, Parça ve Aksesuarı	5.803.890	6.432.719	6.998.691	9%	8,09%
'71	Tabii veya Kültür İnciler, Kıymetli veya Yarı Kıymetli Taşlar, Kıymetli Metaller, Kıymetli Metallerle Kaplama Metaller ve Bunlardan Mamul Eşya ...	7.100.013	6.898.992	5.085.115	7%	-35,67%
'90	Optik, Fotograf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Cihazları, Tıbbi Alet	2.484.239	2.629.071	2.762.440	4%	4,83%
'30	Eczacılık Ürünleri	2.169.889	2.433.633	2.758.765	4%	11,79%
'39	Plastik ve Mamülleri	2.613.191	2.854.329	2.705.868	4%	-5,49%
'88	Hava Taşıtları, Uzay Taşıtları ve Bunların Aksam ve Parçalar	734.809	1.677.263	2.090.421	3%	19,76%
'72	Demir ve Çelik	1.325.452	1.725.848	1.591.274	2%	-8,46%
'29	Organik Kimyasal Ürünler	1.527.278	1.628.405	1.476.423	2%	-10,29%
'73	Demir veya Çelikten Eşya	1.080.155	1.339.779	1.344.235	2%	0,33%
'89	Gemiler Ve Suda Yüzen Taşıt Ve Araçlar	151.714	171.435	1.232.022	2%	86,09%
'94	Mobilyalar, Tıpta Veya Cerrahide Kullanılan Mobilyalar, Yatak Takımları Ve Benzeri Doldurulmuş Eşya ...	1.038.295	1.110.043	1.126.755	1%	1,48%
'61	Örme Giyim Eşyası ve Aksesuarı	982.556	1.067.454	1.053.214	1%	-1,35%
'10	Hububat	843.338	925.493	916.516	1%	-0,98%
'62	Örülmemiş Giyim Eşyası ve Aksesuarı	742.694	797.763	861.293	1%	7,38%
'38	Muhtelif Kimyasal Maddeler	819.768	901.515	856.318	1%	-5,28%
'48	Kağıt Ve Karton; Kağıt Hamurundan, Kağıttan Veya Kartondan Eşya	685.545	760.995	729.797	1%	-4,27%
'02	Etler Ve Yenilen Sakatat	586.070	572.440	671.772	1%	14,79%

İsrail'in Dünya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (Birim: 1000 USD)

İsrail Tarafından İhraç Edilen Başlıca Ürünler						
G.T.İ.P. Kodu	Ürün Açıklaması	2017 İthalat Değeri	2018 İthalat Değeri	2019 İthalat Değeri	Pay 2019	2018-19 Değişim (%)
TOPLAM	Tüm Ürünler	60.899.506	61.951.550	58.448.249	100%	-5,99%
'71	Tabii veya Kültür İnciler, Kıymetli veya Yarı Kıymetli Taşlar, Kıymetli Metaller, Kıymetli Metallerle	15.240.273	14.938.466	11.768.041	20%	-26,94%
'85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar Ve Bunların Aksam Ve Parçaları	7.519.271	8.485.040	8.019.834	14%	-5,80%
'90	Optik, Fotograf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Cihazları, Tıbbi Alet	4.710.997	5.220.344	5.480.719	9%	4,75%
'84	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar Ve Aletler; Bunların Aksam Ve	4.749.495	4.827.430	5.009.018	9%	3,63%
'29	Organik Kimyasal Ürünler	1.267.161	1.374.036	4.320.068	7%	68,19%
'30	Eczacılık Ürünleri	7.303.876	5.632.305	3.315.807	6%	-69,86%
'38	Muhtelif Kimyasal Maddeler	2.772.420	3.367.224	2.959.448	5%	-13,78%
'39	Plastik ve Mamülleri	2.714.320	2.934.258	2.771.478	5%	-5,87%
'88	Hava Taşıtları, Uzay Taşıtları ve Bunların Aksam ve Parçalar	3.010.448	2.114.374	2.453.137	4%	13,81%
'27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler; Bitümenli Maddeler, Mineral Mumlar	886.914	1.362.548	1.445.353	2%	5,73%
'31	Gübreler	1.194.905	1.308.875	1.231.938	2%	-6,25%
'28	Anorganik Kimyasallar; Kıymetli Metallerin, Radyoaktif Elementlerin; Nadir Toprak Metallerinin Ve İzotoplarının Organik Veya Anorganik Bileşikler	844.256	910.450	1.172.060	2%	22,32%
'82	Adi Metallerden Aletler, Bıçakçı Eşyası Ve Sofra Takımları; Adi Metallerden Bunların Aksam Ve Parçaları	1.023.748	1.243.109	950.118	2%	-30,84%
'93	Silahlar Ve Mühimmat; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	705.846	822.501	690.244	1%	-19,16%
'08	Yenilen Meyveler Ve Yenilen Sert Kabuklu Meyveler; Turunçgillerin Ve Kavun Ve Karpuzların Kabukları	546.392	592.865	526.565	1%	-12,59%
'33	Uçucu Yağlar Ve Rezinoitler; Parfümeri, Kozmetik Veya Tuvalet Müstahzarları	471.101	547.097	519.769	1%	-5,26%
'56	Vatka, Keçe Ve Dokunmamış Mensucat; Özel İplikler; Sicim, Kordon, İp, Halat Ve Bunlardan Mamul Eşya	293.971	337.870	359.112	1%	5,92%
'73	Demir veya Çelikten Eşya	372.537	407.264	299.568	1%	-35,95%
'07	Yenilen Sebzeler Ve Bazı Kök Ve Yumrular	382.776	404.677	295.342	1%	-37,02%
'94	Mobilyalar, Tıpta Veya Cerrahide Kullanılan Mobilyalar, Yatak Takımları Ve Benzeri Doldurulmuş Eşya ...	330.687	331.038	270.160	0%	-22,53%

1- Türkiye-İsrail İkili Ticaret

Türkiye ile İsrail arasında imzalanan ve 1 Mayıs 1997 tarihinde yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması'nı takiben, İsrail ile 2000 yılında 1 Milyar Dolar olan ticaret hacmimiz 2019 yılı itibarıyla 6,08 milyar ABD Doları ile maksimum düzeyine çıkmıştır.

Türkiye- İsrail İkili Ticaret (Birim: 1000 USD)				
Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2004	1.315.292	714.143	2.029.435	601.150
2005	1.466.913	804.691	2.271.603	662.222
2006	1.529.158	782.149	2.311.308	747.009
2007	1.658.195	1.081.743	2.739.938	576.452
2008	1.935.235	1.447.919	3.383.154	487.316
2009	1.528.459	1.074.727	2.603.186	453.732
2010	2.080.148	1.359.639	3.439.786	720.509
2011	2.391.148	2.057.314	4.448.462	333.835
2012	2.329.531	1.710.401	4.039.932	619.129
2013	2.649.663	2.417.955	5.067.618	231.708
2014	2.950.902	2.881.262	5.832.164	69.641
2015	2.698.138	1.672.500	4.370.638	1.025.638
2016	2.956.450	1.385.595	4.342.045	1.570.855
2017	3.409.532	1.505.074	4.914.605	1.904.458
2018	3.894.853	1.713.601	5.608.454	2.181.252
2019	4.355.860	1.724.696	6.080.556	2.631.164

Türkiye'nin İsrail'e İhracatında Başlıca Ürünler (Birim: 1000 USD)

İsrail'e ihracatımızda en önemli ürünler binek otomobilleri, demir çelik ürünleri, izole edilmiş kablo ve teller, mücevherci eşyası ve aksamı, plastik eşyalar, konfeksiyon ürünleri, beyaz eşya, seramik ürünleri ve çimentodur.

G.T.İ.P Kodu	Ürün Açıklaması	Türkiye'nin İsrail'e İhracatı				
		2017 İhracat Değeri	2018 İhracat Değeri	2019 İhracat Değeri	2019-2018 Değişim (\$)	2019-2018 Değişim
TOPLAM	Tüm Ürünler	3.407.436	3.894.506	4.355.860	461.354	10,59%
'72	Demir ve Çelik	544.002	750.113	763.811	13.698	1,79%
'87	Motorlu Kara Taşıtları, Traktörler, Bisikletler, Motosikletler ve Diğer Kara Taşıtları; Bunların Aksam, Parça ve Aksesuarı	504.671	473.895	711.619	237.724	33,41%
'39	Plastik ve Mamülleri	233.847	262.052	287.973	25.921	9,00%
'62	Örülmemiş Giyim Eşyası ve Aksesuarı	183.488	200.481	222.659	22.178	9,96%
'84	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar Ve Aletler; Bunların Aksam Ve Parçaları	195.382	207.895	219.981	12.086	5,49%
'73	Demir veya Çelikten Eşya	116.123	151.008	193.682	42.674	22,03%
'85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar Ve Bunların Aksam Ve Parçaları	193.775	189.760	193.266	3.506	1,81%
'71	Tabii veya Kültür İnciler, Kıymetli veya Yarı Kıymetli Taşlar, Kıymetli Metaller, Kıymetli Metallerle Kaplama Metaller ...	103.097	150.405	146.641	-3.764	-2,57%
'48	Kağıt Ve Karton; Kağıt Hamurundan, Kağıttan Veya Kartondan Eşya	90.479	112.100	127.960	15.860	12,39%
'94	Mobilyalar, Tıpta Veya Cerrahide Kullanılan Mobilyalar, Yatak Takımları Ve Benzeri Doldurulmuş Eşya ...	80.765	100.092	124.893	24.801	19,86%
'61	Örme Giyim Eşyası ve Aksesuarı	103.457	111.395	123.962	12.567	10,14%
'25	Tuz; Kükürt; Topraklar Ve Taşlar; Alçılar, Kireçler Ve Çimento	87.946	96.015	122.694	26.679	21,74%
'68	Taş, Alçı, Çimento, Amyant, Mika Veya Benzeri Maddelerden Eşya	69.482	79.820	84.151	4.331	5,15%
'69	Seramik Mamulleri	70.880	81.234	81.798	564	0,69%
'76	Alüminyum Ve Alüminyumdan Eşya	56.346	71.897	68.741	-3.156	-4,59%
'74	Bakır Ve Bakırdan Eşya	43.728	54.540	62.507	7.967	12,75%
'70	Cam Ve Cam Eşya	39.794	47.089	58.035	10.946	18,86%
'34	Sabunlar, Yüzeysel Aktif Organik Maddeler, Yıkama Müstahzarları, Yağlama Müstahzarları ...	44.038	45.036	46.228	1.192	2,58%
'96	Çeşitli Mamul Eşya	35.469	38.554	45.814	7.260	15,85%
'19	Hububat, Un, Nişasta Veya Süt Müstahzarları; Pastacılık Ürünleri	42.445	46.510	45.312	-1.198	-2,64%

Türkiye'nin İsrail'den İthalatında Başlıca Ürünler (Birim: 1000 USD)

Türkiye'nin İsrail'den gerçekleştirdiği toplam ithalatta petrol yağları, propilen polimerler, elektrik enerjisi üretim grupları ve etilen polimerler ilk sıralarda yer almaktadır.

G.T.İ.P Kodu	Ürün Açıklaması	Türkiye'nin İsrail'den İthalatı				
		2017 İhracat Değeri	2018 İhracat Değeri	2019 İhracat Değeri	2019-2018 Değişim (\$)	2019-2018 Değişim (%)
TOPLAM	Tüm Ürünler	1.505.113	1.714.355	1.724.696	10.341	0,60%
'27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler; Bitümenli Maddeler, Mineral Mumlar	574.537	751.491	923.463	171.972	18,62%
'39	Plastik ve Mamülleri	217.262	207.364	180.923	-26.441	-14,61%
'29	Organik Kimyasal Ürünler	80.676	124.597	101.547	-23.050	-22,70%
'84	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar Ve Aletler; Bunların Aksam Ve Parçaları	105.752	115.720	70.249	-45.471	-64,73%
'72	Demir ve Çelik	29.679	57.755	67.284	9.529	14,16%
'85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar Ve Bunların Aksam Ve Parçaları	99.149	116.627	60.992	-55.635	-91,22%
'32	Debagatte Ve Boyacılıkta Kullanılan Hülâsalar; Tanenler Ve Türevleri; Boyalar, Pigmentler Ve Diğer Boyayıcı Maddeler; Müstahzar Boyalar Ve Vernikler; Macunlar; Mürekkepler	40.157	41.106	34.785	-6.321	-18,17%
'38	Muhtelif Kimyasal Maddeler	29.010	38.791	33.120	-5.671	-17,12%
'90	Optik, Fotograf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Cihazları, Tıbbi Alet	44.819	40.430	29.767	-10.663	-35,82%
'48	Kağıt Ve Karton; Kağıt Hamurundan, Kağıttan Veya Kartondan Eşya	23.400	22.998	25.349	2.351	9,27%
'71	Tabii veya Kültür İnciler, Kıymetli veya Yarı Kıymetli Taşlar, Kıymetli Metaller, Kıymetli Metallerle Kaplama Metaller	15.309	18.867	21.911	3.044	13,89%
'76	Alüminyum Ve Alüminyumdan Eşya	3.961	9.281	18.760	9.479	50,53%
'82	Adi Metallerden Aletler, Bıçakçı Eşyası Ve Sofra Takımları; Adi Metallerden Bunların Aksam Ve Parçaları	19.302	19.484	17.695	-1.789	-10,11%
'25	Tuz; Kükürt; Topraklar Ve Taşlar; Alçılar, Kireçler Ve Çimento	22.973	5.833	17.592	11.759	66,84%
'56	Vatka, Keçe Ve Dokunmamış Mensucat; Özel İplikler; Sicim, Kordon, İp, Halat Ve Bunlardan Mamul Eşya	20.249	8.824	17.031	8.207	48,19%
'12	Yağlı Tohum Ve Meyveler; Muhtelif Tane, Tohum Ve Meyveler; Sanayide Veya Tıpta Kullanılan Bitkiler; Saman Ve Kaba Yem	15.601	12.402	11.518	-884	-7,67%
'54	Sentetik Ve Suni Filamentler, Şeritler Ve Benzeri Sentetik Ve Suni Dokumaya Elverişli Maddeler	14.572	9.171	11.513	2.342	20,34%
'30	Eczacılık Ürünleri	14.527	12.144	11.377	-767	-6,74%
'28	Anorganik Kimyasallar; Kıymetli Metallerin, Radyoaktif Elementlerin;	36.748	19.360	10.082	-9.278	-92,03%
'08	Yenilen Meyveler Ve Yenilen Sert Kabuklu Meyveler; Turunçgillerin Ve Kavun Ve Karpuzların Kabukları	13.100	12.873	8.503	-4.370	-51,39%

2- Adana-İsrail İkili Ticaret

Yıllar	İsrail'e İhracat (USD)	İsrail'den İthalat (USD)	Hacim (USD)	Denge (USD)
2010	20.205.197	78.014.191	98.219.388	-57.808.994
2011	36.750.654	110.795.347	147.546.001	-74.044.693
2012	21.262.305	157.356.961	178.619.266	-136.094.656
2013	23.891.889	147.352.905	171.244.794	-123.461.016
2014	23.862.824	37.842.165	61.704.989	-13.979.341
2015	24.837.236	57.163.244	82.000.480	-32.326.008
2016	25.464.871	77.990.015	103.454.886	-52.525.144
2017	29.083.672	82.088.573	111.172.245	-53.004.901
2018	33.006.714	110.900.592	143.907.306	-77.893.878
2019	34.974.095	95.907.645	130.881.740	-60.933.550

Yıllar	İhracat Değişim (%)	İthalat Değişim (%)
2011	81,89%	42,02%
2012	-42,14%	42,02%
2013	12,37%	-6,36%
2014	-0,12%	-74,32%
2015	4,08%	51,06%
2016	2,53%	36,43%
2017	14,21%	5,26%
2018	13,49%	35,10%
2019	5,96%	-13,52%

*(1.000 USD)

Adana'dan İsrail'e İhraç Edilen Başlıca Ürünler (USD)				
Ürün Açıklaması	2018 İhracat Değeri	2019 İhracat Değeri	2018-2019 Değişim (\$)	2018-2019 Değişim (%)
39-Plastikler ve mamulleri	8.035.802	7.084.632	-951.170	-11,84%
76-Alüminyum ve alüminyumdan eşya	3.972.312	6.726.764	2.754.452	69,34%
25-Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	3.467.753	3.390.187	-77.566	-2,24%
94-Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb., prefabrik yapılar	1.983.517	3.100.136	1.116.619	56,29%
87-Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	766.519	1.714.218	947.699	123,64%
73-Demir veya çelikten eşya	1.563.024	1.713.240	150.216	9,61%
17-Şeker ve şeker mamulleri	1.501.401	1.447.362	-54.039	-3,60%
72-Demir ve çelik	1.407.341	1.355.698	-51.643	-3,67%
48-Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	1.013.858	1.221.585	207.727	20,49%
7-Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular	1.782.508	1.194.001	-588.507	-33,02%
GENEL TOPLAM	33.006.714	34.974.095	1.967.381	5,96%

*(1.000 USD)

İsrail'den Adana'ya İthal Edilen Başlıca Ürünler (USD)				
Ürün Açıklaması	2018 İthalat Değeri	2019 İthalat Değeri	2018-2019 Değişim (\$)	2018-2019 Değişim (%)
29-Organik kimyasal ürünler	77.927.090	60.147.011	-17.780.079	-22,82%
84-Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	20.506.993	21.898.955	1.391.962	6,79%
39-Plastikler ve mamulleri	7.600.891	5.701.775	-1.899.116	-24,99%
27-Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	1.769.171	5.449.027	3.679.856	208,00%
90-Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	1.183.005	1.436.137	253.132	21,40%
38-Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	892.795	609.354	-283.441	-31,75%
32-Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülasalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vernikler, macunlar, mürekkepler, vb.	335.177	159.940	-175.237	-52,28%
54-Sentetik ve suni filamentler, şeritler ve benzeri sentetik ve suni dokumaya elverişli maddeler		150.522		
85-Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	164.026	81.457	-82.569	-50,34%
8-Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	44.195	80.116	35.921	81,28%
GENEL TOPLAM	110.900.592	95.907.645	-14.992.947	-13,52%

Yerinde Pazar Araştırmasının ürünü olan veriler Ticaret Bakanlığı Ülke sayfasından derlenmiş olup, dış ticaret verilerinin tümü Adana Sanayi Odası'nın çalışmasının ürünleridir.

Kaynaklar:

- T.C. Ticaret Bakanlığı
- T.C. Dışişleri Bakanlığı
- ITC-TradeMap / TÜİK

22.06.2020
Emine ÖZAL